

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΩΝ, ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ(*)

Τίμιον Πρεσβυτέριον,
Ἑλλόγιμοι κ. Ἐπιθεωρητές,
Ἀγαπητοί συνάδελφοι,

Μέ ιδιαίτερη χαρά ἐπικοινωνῶ σήμερα μέ τοὺς ἀγαπητοὺς συναδέλφους Θεολόγους. Εὐχομαι πλουσίαν τήν χάριν τοῦ Θεοῦ, ὑγείαν τήν κατ' ἄμφω καί δυνάμεις, σωματικές καί πνευματικές, γιά τό δυσκολότατο μέν, ἀλλά ὑπέροχο ἔργο πού ἐπιτελεῖται στά Σχολεῖα τῆς Δευτεροβάθμιας Ἐκπαίδευσης.

Γιά ὅσους ἐκ τῶν συναδέλφων ἡ ἀπύθμενη ἀγάπη τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ ἐπέτρεψε προσωπική καί οἰκογενειακή δοκιμασία καί περιπέτεια, εὐχόμαστε ὑπομονή, ὡσάν τήν ταπεινή ὑπομονή τῶν Ὁσίων μας καί γενναιότητα, ὡσάν τήν ἡρεμὴ γενναιότητα τῶν Μαρτύρων τῆς Μητέρας Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας.

Εἶναι γεγινά ἀποδεκτό, ὅτι ὁ Διευθυντής ἐνός Σχολείου Μέσης Γενικῆς Ἐκπαίδευσης (Γυμνασίου ἢ Λυκείου) δέν θά πρέπει νά εἶναι στεγανός οὔτε σέ σχέση μέ τοὺς Β.Δ. καί τοὺς Καθηγητές μήτε σέ σχέση μέ τοὺς μαθητές καί τόν Σύνδεσμο Γονέων. Διακρίνει στοὺς Β.Δ. δεξιότητες καί ικανότητες, ἀναθέτει στόν καθένα ξεχωριστά αὐτό πού εἶναι κομμένο καί ραμμένο στά μέτρα του καί τοποθετεῖ τόν καθένα, τόν καταλληλότερο, στήν καταλληλότερη θέση καί ὑπευθυνότητα. Στίς τακτές ἐβδομαδιαῖες συναντήσεις του μέ τοὺς Βοηθοὺς Διευθυντές ἡ κάθε πλευρά δίνει, ἀλλά καί παίρνει. Ἔχουμε τήν ἐσωτερική καί ἐξωτερική ἀνατροφοδότηση τοῦ Διευθυντῆ. Ἐσωτερική ἀνατροφοδότηση τοῦ Διευθυντῆ διά τοῦ Συμβουλίου Διεύθυνσης, τῆς ὁμάδας τῶν Β.Δ., τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου, τοῦ Κ.Μ.Σ., τοῦ Συνδέσμου τῶν Γονέων. Ἐξωτερική ἀνατροφοδότηση διά τοῦ ἐξωτερικοῦ περιβάλλοντος (περιοχή τοῦ Σχολείου, Ὑπουργεῖο Παιδείας, ΟΕΛΜΕΚ, Ἐκκλησία).

Α'. Ποιός ὁ ἀποτελεσματικός Διευθυντής; Ποιό τό ἀποτελεσματικό Σχολεῖο;

(*) Εἰσήγηση σέ Σεμινάριο Θεολόγων Καθηγητῶν Λευκωσίας, στόν ἱερό ναό Ἀποστόλου Βαρνάβα (Δασούπολης), 20 Φεβρουαρίου 2006.

Ὅμαδοποιούμε τά πολλαπλᾶ καθήκοντα τοῦ Διευθυντῆ σέ ὁκτώ (8) περιοχές:

1. Ἐφαρμογή καί βελτίωση τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προγράμματος.
2. Παρακολούθηση τῆς ἀκαδημαϊκῆς προόδου τῶν μαθητῶν.
3. Καθοδήγηση καί εὐημερία τῶν μαθητῶν.
4. Ἀξιολόγηση καί βελτίωση τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Σχολείου.
5. Ἐφαρμογή τῶν κανονισμῶν καί τῆς ἐκπαιδευτικῆς πολιτικῆς.
6. Εὐπρεπισμός τοῦ σχολικοῦ χώρου, συντήρηση τῶν σχολικῶν ἐγκαταστάσεων, ἀξιοποίηση τοῦ ἐξοπλισμοῦ.
7. Ἐνημέρωση γονιῶν καί ἀξιοποίηση τῶν δυνατοτήτων πού ὑπάρχουν στήν περιοχή ἢ στήν κοινότητα. Καί
8. Ὁργάνωση τοῦ ἀρχείου τοῦ Σχολείου.

(Βλ. Χρ. Θεοφιλίδη: «Ὁρθολογιστική Ὁργάνωση καί Διοίκηση Σχολείου»).

Αὕτη εἶναι ἡ ἀκτινογραφία τοῦ ἀποτελεσματικοῦ Διευθυντῆ. Ἀποτελεσματικό Σχολεῖο εἶναι αὐτό πού ἔχει καθαρή εἰκόνα πρὸς τά πού πηγαίνει. Ἔχει ψηλά, ποιοτικά ἐπίπεδα μάθησης καί προσέχει σχολαστικά τήν ἴση κατανομή ψηλῶν ἐπιδόσεων καί τόν ἀριθμό τῶν ἀρίστων σέ κάθε τμήμα τῆς αὐτῆς τάξης.

Β'. Σύλλογος τῶν Καθηγητῶν - Διαπροσωπικές σχέσεις.

Στόν Καθηγητικό Σύλλογο ὁ ἀποτελεσματικός Διευθυντής εἶναι ἀνθρώπινος, προσηνής καί προσιτός, αὐστηρός ὅταν ἐπιβάλλεται, καθοδηγητικός, ποτέ οὐραγός, ἄνθρωπος ἀγάπης καί καλωσύνης, ἀλλά καί δικαιοσύνης. Τά μικρά καί τά ἀσήμαντα, γράφει ὁ Ὀδυσσεάς Ἐλύτης, χαρακτηρίζουν καί σχηματίζουν, ἀλλά καί χρωματίζουν τό σύνολο.

Οἱ μικρές ψηφίδες (ἀσήμαντες ἐκ πρώτης ὄψεως) ἔχουν βαρύτητα καί σημασία. Ὁ Διευθυντής διά τῆς Κοσμητείας θά δώσει στό χώρο τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου τήν ὁμορφιά τῶν ἀπλῶν, ἴσως, ἀλλά ἀναγκαίων προϋποθέσεων γιά μιά ὅσο γίνεται εὐχάριστη γωνιά πνευματικῆς ἐργασίας, ἀνάσας καί ἀνθρωπίνων σχέσεων σέ ἓνα διάλειμμα, σέ μιά κενή περίοδο. Ὅταν γιορτάζει συνάδελφος, ὁ ἀποτελεσματικός Διευθυντής δέν μπορεῖ νά τό ἀγνοεῖ μήτε παραλείπει νά συγχαρεῖ συναδέλφους γιά μιά ὠραία ἐνδοσχολική ἐκδήλωση, γιά μιά μικρή ἢ μεγάλη σχολική ἐπιτυχία. Εἶναι παρά τό πλευρόν τῶν νεοδιορισθέντων. Ἐπιζητεῖ ἀκόμη τή γνώμη παλαιότερων Καθηγητῶν πάνω σέ ἰδιόμορφες περιπτώσεις!

Γ'. Συνεργασία Διευθυντή και Μαθητῶν.

Ὁ Διευθυντής εἶναι τόσο κοντά στους μαθητές τοῦ Σχολείου του ὅσο χρειάζεται νά τόν αἰσθάνονται «οἰκείο» καί τόσο μακριά τους ὅσο χρειάζεται νά τόν σέβονται καί νά διατηρεῖται στό χωρο τῆς σχολικῆς ζωῆς τό πατρικό (ἤ, μητρικό, ἄν πρόκειται γιά Διευθύντρια) καί οἰκογενειακό, θά ἔλεγα, δέος. Συναναστρέφεται καί συνεργάζεται μέ τά Μαθητικά Συμβούλια τῶν Τμημάτων, εἴτε ἄμεσα εἴτε ἔμμεσα, συσκέπτεται μέ τό Κ.Μ.Σ. στήν παρουσία τοῦ καθ' ὕλην ἀρμοδίου Β.Δ. καί ποτέ ἐρήμην του.

Ὁ ἀποτελεσματικός Διευθυντής πάντοτε δίνει ἐξηγήσεις στά Συμβούλια γιά τήν Α ἢ Β ἀπόφαση, ἤ γιά ποιούς λόγους δέν ἀποδέχεται τή Γ ἢ τή Δ πρόταση καί, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ποτέ δέν εἶναι δογματικός. Προσοχή χρειάζεται στήν παγίδα πού λέγεται «στεῖρος φιλονεῖσμός». Οἱ μαθητοπατέρες δέν ἐπιβιώνουν.

Συχνά ὁ ἀποτελεσματικός Διευθυντής πρέπει νά ἀναφέρεται (ὄχι, ἀσφαλῶς, ἄκομψα καί φορτικά) στους κανονισμούς τοῦ Σχολείου καί τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καί τοῦ Πολιτισμοῦ καί στίς εἰσηγήσεις - ὑποδείξεις τῶν κ. Ἐπιθεωρητῶν τῶν διαφόρων εἰδικότητων.

Στόν Σύνδεσμο Γονέων ὁ ἀποτελεσματικός Διευθυντής εἶναι ἐπεξηγηματικός καί ἀναλυτικός, δέν παραλείπει, βέβαια, νά ὑπογραμμίσει (κατά τρόπο εὐσχημο) καί τά ὅρια τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Συνδέσμου αὐτοῦ. Μέ εὐπροσηγορία ἀπορρίπτει ὅ,τι πρέπει νά ἀπορριφθεῖ, καί μέ ἀνοιχτό μυαλό ἀποδέχεται ὅ,τι μπορεῖ νά γίνει ἀποδεκτό.

Καλοδεχούμενες οἱ εἰσηγήσεις τοῦ Συνδέσμου τῶν Γονέων, ἀπαραδέκτες οἱ ὅποιες μορφῆς πιέσεις πρὸς τή διεύθυνση, πιέσεις πού ἐξόφθαλμα, ἤ ὄχι, θά ὀδηγήσουν σέ περιπέτειες τό Σχολεῖο. Κάποτε συλλαμβάνουμε μέλη τῶν Συνδέσμων τῶν Γονέων νά εἶναι ἀπαιτητικά καί ἐπιρρεπῆ σέ μεθόδους παρωχημένων ἐποχῶν (π.χ. γιατί τό παιδί τους νά πάρει φέτος Β στήν Τέχνη, ἐνῶ πέρσι εἶχε Α). Καί νά προχωροῦν σέ παραστάσεις πρὸς τό Διευθυντή, μέ στόχο βέβαια τόν Καθηγητή.

Καί δράττομαι τῆς εὐκαιρίας νά ὑπογραμμίσω, ὅτι τονίζω στους καθηγητές μου νά εἶναι πάντοτε ἔτοιμοι μέ ἀποδείξεις καί τεκμήρια στά χέρια αἰτιολογώντας γιατί ἐβαθμολόγησαν ἔτσι ἢ ἄλλιῶς τόν Χ ἢ Ψ ἢ Ω μαθητή. Γιατί πέραν τοῦ Ὑπουργείου τό Σχολεῖο μπορεῖ νά δεχθεῖ ἔλεγχο π.χ. ἀπό τήν Ἐπίτροπο Διοικήσεως, ἀπό τήν Ἐπιτροπή Παιδείας τῆς Βουλῆς, ἀπό Συνδέσμους καί Ἐφορεῖες κ.λπ. Τό Σχολεῖο καί ὁ Διευθυντής του (καί θά ἔλεγα περισσότερο ὁ Θεολόγος Δι-

ευθυντής του) είναι επάνω όρους κείμενος.

Δ'. Πιστεύω στον θεσμό των 'Επιθεωρητών και λόγω ψυχосύνθεσης και έπειδή πιστεύω, ότι, όπως διατηρείται αυτός ο θεσμός με τις βελτιώσεις που τα τελευταία χρόνια δέχθηκε (π.χ. ενημερώνεται εκ των προτέρων ο 'Εκπαιδευτικός για την ημέρα της επιθεώρησης), ο 'Επιθεωρητής δεν είναι ο στεγνός αξιολογητής ή βαθμολογητής κ.λπ. Στο τρίγωνο 'Επιθεωρητής - Διευθυντής - Καθηγητής, όταν υπάρχει ο άφ' ύψηλου υπερβολικός και, άρα, στείρος έλεγχος, προκύπτει εκνευρισμός, απογοήτευση, ευθυνοφοβία, αποξένωση και χαμηλός βαθμός πρωτοβουλίας και απόδοσης. Όταν, όμως, υπάρχει λελογισμένος έλεγχος και ευελιξία με έντονο τό ανθρώπινο στοιχείο (είπαμε «άγάπη έν δικαιοσύνη και δικαιοσύνη έν άγάπη») ή επίσκεψη του 'Επιθεωρητή ή του Διευθυντή στην τάξη θά είναι για τον καθηγητή και τό μαθητή σημαντικό γεγονός της σχολικής ζωής, γόνιμο και πολλαπλῶ ωφέλιμο.

Ο Θεολόγος Καθηγητής θά πρέπει νά είναι φίλεργος, πῶος, συνεπής, εὐθύς, υποδειγματικός. Η παρουσία του στίς διάφορες έπιτροπές νά μή είναι διακοσμητική, αλλά οὐσιαστική. Ή, για νά τό πῶ με άλλες λέξεις, ο Θεολόγος Καθηγητής δεν λάμπει διά της άπουσίας του από τή ζωή του Σχολείου, τήν έξω από τά όρια της τάξης. Στόν Καθηγητικό Σύλλογο ο λόγος του είναι καίριος, σαφής και προσεγμένος. Λαμβάνει τον λόγο, είναι σύντομος και εὐπροσήγορος.

Έν πάση περιπτώσει ο Διευθυντής οφείλει νά θέτει σκοπούς και στόχους (πραγματοποιήσιμους) στή σχολική μονάδα, για τήν όποία έχει τήν εὐθύνη της λειτουργίας της: Νά σχεδιάζει και νά οργανώνει τή σχολική εργασία. Νά μεταδίδει και νά ιεραρχεί τά σημαντικά που πρέπει έξάπαντος νά γίνουν. Νά αποσαφηνίζει τούς ρόλους του ήγέτη και των υφισταμένων. Νά θέτει χρονικά πλαίσια πραγμάτωσης των στόχων. Νά αποφασίζει για τή μέθοδο και τούς τρόπους αξιολόγησης. Νά υποδεικνύει στον υφιστάμενο πῶς νά κάνει μιá συγκεκριμένη εργασία, και, τέλος, νά ελέγχει άν όντως έγινε ή εργασία.

Και πρέπει νά τονίσω, πῶς αυτό που είναι σημαντικό για ένα ήγέτη, δεν είναι τό τί συμβαίνει, όταν είναι εκεί, στό Σχολείο του, αλλά τί συμβαίνει, όταν δεν είναι εκεί. Άναντικατάστατος δεν είναι ο Διευθυντής. Άν π.χ. παραστεί ανάγκη νά λείψει για λίγο από τό Σχολείο (Παιδαγωγικό Ίνστιτούτο, Συντονιστικό Διευθυντών, Ύπουργείο κ.λπ.) και τό κινητό δεν λέει νά σταματήσει, γιατί ο Β.Δ., που τον άναπληροί, έχει άπορίες του τύπου «ήρθε πλανώδιος πωλητής πα-

γωτῶν ἔξω ἀπό τό Σχολεῖο καί οἱ μαθητές στό διάλειμμα ἀγοράζουν τί νά κάνω; ὁ πωλητής δέν φεύγει ἀπό τά κάγκελα τοῦ Σχολείου», ἀσφαλῶς εἶναι μία ἀπό τίς περιπτώσεις, πού δέν θάπρεπε νά εἶχαμε κινητά...

Ε'. Τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, ἀφοῦ δέν εἶναι - καί δέν θά τό θέλαμε - θρησκευολογικό, πρέπει νά ἔχει τή σφραγίδα τῆς ὁμολογίας τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καί ὡς τέτοιο θά πρέπει νά διατηρηθεῖ στά Σχολεῖα «πάση θυσίᾳ».

Σέ χώρες τῆς Εὐρώπης τό μάθημα, μέ τήν κατηχητική καί ὁμολογιακή του χροιά, ἀναβαθμίζεται. Εἴμαστε μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως καί θά θέλαμε νά ἀκολουθήσουμε τίς χώρες τῆς πού ἐπαναφέρουν, ἐνισχύουν καί ἀναβαθμίζουν τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν παρά πᾶσαν περί τοῦ ἀντιθέτου παραπληροφόρηση, πού περιρρέει τόν ἡμικατεχόμενο τόπο μας.

Μιά ἄθρησκη ἢ θρησκευτικά ἀδιάφορη παιδεία σέ μία κατείδωλη ἐποχή ἀποτελεῖ ὕψιστο κίνδυνο γιά τή νέα γενιά. Καί εἶμαι ἐξ ἐκείνων πού πιστεύουν, ὅτι ἡ κατά Κύπρον Ἀνατολική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα θά κάμει τά πάντα, «θά κινήσει γῆν καί οὐρανόν», προκειμένου τό μάθημα νά διατηρηθεῖ στά σχολικά προγράμματα τῆς τουρκοπατημένης καί κουρσεμένης πατρίδας μας ἀλώβητο, ἀναβαθμισμένο καί, γιατί ὄχι, μαρτυρικό (μέ τήν ἔννοια τῆς μαρτυρίας, ἢ καί τοῦ μαρτυρίου ἀκόμη, ἄν τό θελήσει ὁ Θεός).

Δυστυχῶς, τά γεγονότα μᾶς ἔχουν προλάβει. Καί γιά νά μή χαρακτηρισθοῦμε ἀφελεῖς, ἐπειδή εἶναι δυνατόν νά νομισθεῖ, ὅτι, «τῶν οἰκιῶν ἡμῶν ἐμπιμπραμένων», «ἡμεῖς ἄδομεν», πρέπει ἐδῶ καί τώρα νά ληφθοῦν ἀποφάσεις γιά σχέδιο δράσης καί ἀντίδρασης. Ὁ κίνδυνος ἐξοβελισμοῦ τῶν Θρησκευτικῶν ἀπό τή Μ.Ε. δέν εἶναι ante portas. Εἶναι inte muros.

Καί κάτι σάν ὑστερόγραφο:

Ἦκαμα χρήση τῶν ὅρων «ἀποτελεσματικός Διευθυντής - ἀποτελεσματικό Σχολεῖο», ὅχι γιατί μέ τήν ὀλίγιστη πείρα πού διαθέτω ὡς Διευθυντής εἶμαι ἀποτελεσματικός ἢ διευθύνω ἀποτελεσματικά Σχολεῖο (κάτι τέτοιο θά ἦταν ὑπερφίαλη φλυαρία), ἀλλά γιατί θέλω νά εἶμαι ἀποτελεσματικός καί εὐχομαι, σὺν Θεῷ, νά ὀδηγήσω πρὸς τήν ἀποτελεσματικότητα τό Σχολεῖο μου.

Εὐχαριστῶ γιά τήν προσοχή σας.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Ν. ΣΤΥΛΙΑΝΑΚΗΣ
Διευθυντής Γυμνασίου - Θεολόγος.